

ÎNVĂȚĂTORI CARE AU PREDAT LA ȘCOALA DE REUNIUNE GRĂNICEREASCĂ DIN VOILA, JUD. BRAȘOV (1871-1921)

ALEXANDRU BUCUR

În localitatea Voila a funcționat o școală, încă din timpul graniței militare, care s-a bucurat de un bun renum¹. În perioada absolutismului școala avea statut de școală centrală, pe băncile căreia se instruiau tinerii dornici de a urma și alte școli. Între anii 1869-1870, în localitate s-a ridicat un impunător edificiu școlar – existent și astăzi – prevăzut cu săli de învățământ și locuință pentru învățători, care a costat 15.000 de florini. Întreținerea școlii precum și salariile învățătorilor se ridicau la suma de 1.200 de florini anual, sumă care se acoperea din casa alodială. În luna mai 1871 locuitorii din Voila au făcut o ofertă *Comitetului Administrativ al Fondului Școlar Grăniceresc* ca și școala lor să fie primită în rândul școlilor grănicerești. *Adunarea Generală* din 8 mai 1871 a primit cu bucurie oferta și a recomandat *Comitetului* acceptarea ei, școala urmând a purta numele de *Școala centrală a aripei grănicerilor husari români din Dejani*, caracter pe care l-a păstrat până în preajma anului 1893 când, acest titlu a fost transferat școlii din Vaida Recea. Tot atunci s-a hotărât ca școala să se organizeze cu patru clase de învățământ, clasa I-a rămânând în întreținerea comunei².

Primirea efectivă a școlii sub egida *Comitetului* s-a hotărât în *Adunarea Generală* din 26 septembrie 1871, la acea dată ea fiind frecventată de 215 elevi, atât localnici cât și din împrejurimi, localitățile afiliate direct fiind următoarele: Dridif, Voivodenii Mari (azi Voivodeni), Voivodenii Mici (azi Voivodeni), Ludișor și Luța. Școala a fost predată *Scaunului Școlar Comunal* la data de 15 martie 1896 iar statului român în 13 noiembrie 1921³.

Învățătorii care au predat la școală:

1. Stanciu Nicolae (1851-1894), originar din Viștea de Jos. A profesat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Voila (1871-1872), Lisa (1872), Mărgineni (1872-1874) și Viștea de Jos (1874-1890). În ultima perioadă în care

¹ C. Göllner, *Regimentele grănicerești din Transilvania. 1764-1851*, București, 1973, p. 166.

² Arhivele Naționale, Serviciul Județean Sibiu (în continuare SJANSB), Fond *Școli grănicerești (1863-1938)* (în continuare, FȘG), *Protocolul ședinței comitetului din 31 mai 1871*, document (în continuare D.) 421 din 4 mai 1871 și D. 73 din 5 septembrie 1871.

³ *Ibidem*, D. 152 din 25 martie 1896 și D. 22 din 12 martie 1923.

a profesat a fost și director al școlii din Viștea de Jos. A participat, în perioada 15 iulie-20 august 1872, la Orlat, la primul curs de perfecționare al învățătorilor din *Școlile de Reuniune Grănicerească*. S-a pensionat în anul 1890 și a decedat în anul 1894, fiind înmormântat în Viștea de Jos (**Foto 1**). A fost căsătorit cu Paraschiva (n. M. Neagoe, 1864-1906)⁴.

2. Albani Nicolae, originar din Gârbovița (jud. Alba) a predat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Voila (1876-1878) și Recea (1878-1882), unde a fost și director. S-a căsătorit cu învățătoarea Susana Andrași și a fost destituit din post în anul 1882. A fost autor al manualului *Prăsirea pomilor, păstrarea și prepararea pomelor pentru școlile populare de repetiție economice, pentru particulari și economii practici*, Sibiu, 1902⁵.

3. Vasu Gheorghe (1848-1918), originar din Voila, a profesat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Mărgineni (1871-1872), Viștea de Jos (1877), Voila (1872-1877; 1878-1882) și Racovița (1899-1905). La Mărgineni a fost director al școlii. S-a căsătorit cu Iustina (n. Gabor, 1850-1918) și este înmormântat în cimitirul din curtea Bisericii din Voila, cu hramul „Sfântul Nicolae” (**Foto 2**)⁶.

4. Petrișor Teodor, originar din Sânpaul (jud. Cluj). A activat *Școala de Reuniune Grănicerească* din Voila (1868-1872) unde a fost și director. După plecarea din localitate a fost actuar⁷ la *Inspectoratul Regesc de Școli* din Crasna (jud. Sălaj) iar, mai apoi, profesor adjunct la *Preparandia* din Deva și profesor titular la *Gimnaziul* de la Blaj. A editat și un manual, *Elemente de constituția patriei*⁸.

⁴ *Ibidem*, D. 218 din 27 mai 1872 și *Protocolul ședinței comitetului din 23 octombrie 1890; Siematismul veneratului cleru alu archidiecesei metropolitane greco-catolice a Alb'a Juliei si Fagarasiului* (în continuare *Șematism*) *pre anulu 1880*, Blasiu, 1880, p. 261; *Șematism* 1886, p. 249; *Șematism* 1911, p. 250; C. Stan, *Școala poporană din Făgăraș și de pe Târnave*, vol. I, *Făgărașul*, Sibiu, 1928, p. 484; Inscriptii de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *Școlile Grănicerești de pe teritoriul fostului regiment de la Orlat (1871-1921)*, Colecția *Teze de doctorat*, Brăila, 2014, p. 62, 98, 120, 121, 147, 148, 233.

⁵ *Șematism* 1880, p. 18, 254; C. Stan, *op. cit.*, p. 472; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 38, 61, 140, 148, 226.

⁶ *Șematism*: 1876, p. 256; 1880, p. 261; 1900, p. 577; SJANSB, FȘG, *Protocolul ședinței din 12 iulie 1899*; Inscriptii de pe monumentul funerar; C. Stan, *op. cit.*, p. 493; C. Lupea, *Racovița. Monografia unei străvechi așezări sibiene*, mss. dactilografiat, vol. II, Victoria, 1980, p. 530; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 121, 128, 147, 148, 234.

⁷ Specialist în probleme financiare.

⁸ *Șematism* 1871, p. 264; SJANSB, FȘG: *Normativ – anexe, Protocolul ședinței comitetului din 17 mai 1872*, D. 351 din 18 iunie 1873, D. 762 din 21 octombrie 1882 și D. 460 din 11 octombrie 1891; *Școala română*, anul III, nr. 2, 1878, p. 93-94; N. Comșa, Th. Seiceanu, *Dascălii Blajului*, Blaj, 1940, p. 107; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 32, 49, 86, 112, 130, 148, 231.

5. Dordea Gheorghe a profesat la Voila doar în anul 1871⁹.

6. Pandrea Dănilă (1829-1898), originar din Mărgineni, a predat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din localitățile Copăcel (1871-1872) și Voila (1872-1887). A fost unul dintre primii învățători-diriginți (directori) ai *Școlilor de Reuniune Grănicerească*, avea pregătire militară superioară, la *Institutul Militar* din Sibiu și *Institutul Tehnic de Artilerie* din Cracovia, dar și pregătire pedagogică, obținută la *Cursul Pedagogic Militar* efectuat la Viener-Neustadt. S-a distins – în mod deosebit – în pregătirea absolvenților *Școlilor de Reuniune Grănicerească* pentru a deveni „aspiranți de trupă”, respectiv viitori elevi ai școlilor de ofițeri. A fost elogiat și de David Urs, la examenul de vară din anul 1873, atât pentru modul în care elevii săi „produceau experimente de fizică” cât și pentru exercițiile fizice „care au pus pe privitori în uimire”. În anul 1876 a fost premiat pentru rezultatele meritorii, obținute la înființarea și dezvoltarea grădinii cu pomi fructiferi a școlii din Voila. A decedat la 17 mai 1898 și a fost înmormântat în cimitirul Bisericii greco-catolice, cu hramul „Sfântul Nicolae”, din Mărgineni¹⁰ **(Foto 3)**.

7. Borzea Pop Ioan, originar din Viștea de Jos, a predat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Viștea de Jos (1873; 1882-1894) și Voila (1872; 1873-1882)¹¹.

8. Gabor Dănilă (1882-1884), „preparand absolut” de Blaj, a predat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Scoreiu (1876-1879), Lisa (1879-1882) și Voila (1882-1884). A decedat la data de 13 martie 1914 și a fost înmormântat în Voila¹².

9. Socol Ioan, originar din Berivoii Mari (azi Berivoi, jud. Brașov), a predat în Voila doar în anul școlar 1882/1883¹³.

10. Crișan Alexandru, originar din Ohaba (jud. Brașov), a profesat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Copăcel (1882-1883), Voila (1883-1884) și Mărgineni (1884-1886)¹⁴.

⁹ *Ibidem*, p. 147, 228.

¹⁰ SJANSB, FȘG: *Normativ – anexe; Extras din Raportul despre starea școlilor grănicerești la finea anului școlar 1873-1874*; D. 753 din 16 august 1876; *Șematism*: 1871, p. 264; 1880, p. 261; C. Stan, *op. cit.*, p. 493; Gh. Codrea, *Istoricul învățământului popular din Țara Făgărașului*, Făgăraș, 1933, p. 7; Inscripții de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 32, 43, 51, 73, 97, 98, 99, 110, 148, 231.

¹¹ C. Stan, *op. cit.*, p. 484, 493 (trecut eronat, Borzean); Al. Bucur, *op. cit.*, p. 43, 62, 98, 147, 148, 227.

¹² *Olteanul*, VI, nr. 9, 1914, p. 5; C. Stan, *op. cit.*, p. 493; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 45, 46, 120, 131, 148, 149, 228.

¹³ *Ibidem*, p. 148, 233.

¹⁴ C. Stan, *op. cit.*, p. 218; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 43, 110, 121, 148, 227.

11. Munteanu Ioan, originar din Cugir (jud. Alba), a predat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Orlat (1878-1883), Voila (1883-1885) și Veștem (1885-1887)¹⁵.

12. Gila Sofia (**Foto 4, r. de sus, cu pieptar negru**), originară din Deva (jud. Hunedoara), a instruit fetele din localitatea Voila, între anii 1883-1885¹⁶.

13. Dobrin Gheorghe, originar din Bucium (jud. Brașov), a predat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Mărgineni (1878-1880), Copăcel (1880-1884) și Voila (1884-1909). A fost prim-redactor și director al ziarului făgărășan *Olteanul*¹⁷.

14. Pop V. Nicolae, originar din Tohanu Vechi (jud. Brașov) a profesat la Veștem (1875-1885) și Voila (1885-1886)¹⁸.

15. Turtureanu Maria (1885-1886), originară din Reteag (jud. Bistrița Năsăud), a fost absolventă a *Preparandiei de Stat* din Cluj și bursieră a ASTREI. A profesat la *Școala de Reuniune Grănicerească* din localitatea Voila, în anul școlar 1885/1896¹⁹.

16. Pop Ioan, originar din Dejani (jud. Brașov), a profesat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Copăcel (1875-1883) și Voila (1883-1885). La Copăcel a deținut și funcția de director al școlii. A fost „un om de o bunătate rară și de o iubire nemărginită față de școlarii săi”. S-a transferat la școala din Dejani și a decedat în „floarea tinereții”²⁰.

17. Cosmuția Alexandru a profesat în Tohanu Vechi (1885-1886) și Voila (1886)²¹.

18. Prodan Elena, născută în Alba Iulia, a fost învățătoare la *Școala de Reuniune Grănicerească* din Voila, între anii 1886-1888²².

19. Bulicrea Dumitru (1886-1889; 1890-1896), originar din Porumbacu de Jos (jud. Sibiu) a predat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din Voila (1886-1889; 1890-1896) și Veștem (1889). Apoi a predat la școala din

¹⁵ C. Stan, *op. cit.*, p. 493; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 126, 143.

¹⁶ *Șematism* 1886, p. 267; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 43, 62, 148, 229.

¹⁷ *Olteanul*, III, nr. 2, 1911, p. 2; C. Stan, *op. cit.*, p. 493; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 43, 70, 110, 121, 148, 228.

¹⁸ *Ibidem*, p. 143, 148, 231.

¹⁹ *Transilvania*, XV: nr. 5-6, 1884, p. 47; nr. 15-16, 1884, p. 123; Cornelia Cocan, *op. cit.*, p. 169; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 149, 234.

²⁰ C. Stan, *op. cit.*, p. 218; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 110, 126, 149.

²¹ SJANSB, FȘG, D. 350 din 17 iunie 1873; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 136, 149, 227.

²² *Ibidem*, p. 149, 232.

Porumbacu de Jos, ca „învățător confesional”, până în anul 1903, „dovedind multă tragere de inimă pentru luminarea poporului”²³.

20. Bunea Regina (1888-1892), absolventă a *Institutului Franciscan* din Sibiu a profesat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din localitățile Vaida Recea (1883-1888) și Voila (1888-1892). A decedat în 8 decembrie 1892²⁴.

21. Bănuțiu Ioan a educat elevii din Veștem (1884-1889; 1890-1901) și Voila (1889)²⁵.

22. Florea Ana (1875-1937), originară din Sibiu (Foto 5), a predat la *Școala de Reuniune Grănicerească* din Voila între anii 1892-1896. A fost și publicistă și s-a căsătorit cu profesorul Victor Lazăr²⁶.

23. Nemeș Teodor, din Dejani (jud. Brașov), a predat la Voila în perioada 1893-1920, unde a deținut și funcția de director al școlii²⁷.

24. Opriș Ioan, localnic, a profesat la Mărgineni (1886-1889), Cugir (1889-1891) și Voila (1891-1896)²⁸.

25. Banciu Lidia, căsătorită Gabor, a fost absolventă a *Preparandiei* din Blaj. La începutul carierei a profesat ca învățătoare în satul natal, Gilău (jud. Cluj). În perioada 1894-1920 a predat la *Școala de Reuniune Grănicerească* din Voila²⁹.

26. Boeriu B. Gheorghe a profesat la *Școlile de Reuniune Grănicerească* din localitățile Voila (1898-1899), Viștea de Jos (1899-1916) și Țânțari (azi Dumbrăvița, jud. Brașov) 1916. La Viștea de Jos a deținut și funcția de director³⁰.

²³ C. Stan, *op. cit.*, p. 353, 493; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 143, 148, 149, 227.

²⁴ *Șematism*: 1886, p. 20, 228; 1890, p. 249; SJANSB, FȘG, *Raportul comitetului către adunarea generală din 22 februarie 1893*; C. Stan, *op. cit.*, p. 472 (specificată eronat, Lucreția), 493; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 43, 140, 148, 149, 227.

²⁵ *Șematism* 1890, p. 223; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 143, 148, 226.

²⁶ SJANSB, FȘG, *Raportul comitetului către adunarea generală din 22 februarie 1893*; C. Stan, *op. cit.*, p. 493 (trecută eronat, Maria); *Personalități feminine, Biblioteca ASTRA Sibiu, Colecția iconografică*, Sibiu, 1975, p. 51-52; Cornelia Cocan, *Școlile grănicerești conduse de David Urs, un moment de istorie națională*, Brașov, 2006, p. 182; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 148, 149, 228.

²⁷ *Șematism*: 1896, p. 266; 1900, p. 638; 1906, p. 303; 1911, p. 250; C. Stan, *op. cit.*, p. 493; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 149, 230.

²⁸ *Ibidem*, p. 112, 121, 149, 231.

²⁹ *Șematism*: 1896, p. 266; 1900, p. 637; 1906, p. 303; 1911, p. 250; SJANSB, FȘG, D. 8 din 1917; C. Stan, *op. cit.*, p. 493; G. Racoviță, *Monografia școlii primare din Gilău. Un crâmpei din istoria culturală și politică a Ardealului*, Cluj, 1939, p. 39; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 62, 149, 226.

³⁰ *Șematism*: 1900, p. 637; 1906, p. 303; 1911, p. 250; C. Stan, *op. cit.*, p. 484; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 138, 147, 149, 226.

27. Boldan Vasile a profesat la școala din Voila în perioada 1909-1915³¹.

28. Gabor Gheorghe (1887-1969), s-a născut la 17 februarie 1887 în Voila, și a fost fiul adoptiv al învățătorului Dănilă Gabor. A frecventat cursurile școlilor primare din Voila și Sâmbăta de Jos, apoi pe cele ale *Școlii civile* din Făgăraș. Și-a continuat studiile la Sibiu, la *Școala Normală*, unde a absolvit cursul pedagogic. Apoi a profesat la Pădureni (jud. Cluj), Sânmihai de Pădure, Dumbrava (ambele din jud. Mureș) și Rodbav (jud. Brașov). A fost învățător la școala din localitate începând cu anul 1921. S-a căsătorit cu Letiția (1913-1973). A decedat și a fost înmormântat în Voila, în anul 1969³² **(Foto 6)**.

**TEACHERS WHO TAUGHT AT THE BORDER REUNION SCHOOL IN VOILA,
BRAȘOV COUNTY (1871-1921)
(Summary)**

The Voila Border Reunion School was accepted among the other schools on the territory of the former border regiment from Orlat, on September 26, 1871. The school year 1871/1872 began in a new premises, built in the period 1869-1870. Well-trained teachers worked at the school in Voila, who educated the descendants of the border guards to become important people of the locality and of Transylvania.

Key words: Voila, Border Reunion School, border guard, teacher, student.

Cuvinte cheie: Voila, Școală de Reuniune Grănicerească, grănicer, învățător, elev.

³¹ *Șematism* 1911, p. 250; C. Stan, *op. cit.*, p. 493; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 149, 226 (trecut eronat, Liviu).

³² C. Stan, *op. cit.*, p. 493; Inscricții de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 149, 228.

Foto 1

Foto 2

Foto 3

Foto 4

Foto 5

Foto 6